

Úvod do psychologie - denní studium, 2014

Pojmy, teorie, osobnosti – vše, co se může objevit v závěrečném testu

Test bude zaměřen na porozumění níže uvedených pojmů a teorií; např.:

- Krátkodobá paměť – stručně ji charakterizujte a uveďte, jak ji lze zkoumat a kdo ji zkoumal.
- Psychoanalýza – uveďte zakladatele, základní pojmy a základní myšlenky).
- Co jsou to pareidolie, jak je lze užívat v psychologické diagnostice?
- Co je to koučink? Jak se liší koučink od psychoterapie?
- Co je to kognitivní interview – v čem spočívá a k čemu slouží?
- Vysvětlete, jak funguje priming a uveďte nějaký příklad.
- Čemu v pomáhajících profesích říkáme projekce?
- Co je to etologie?

Základní literatura:

Atkinson, R. L., Atkinson, R. C., Smith, E. E., Bem, D. J., & Noen-Hoeksema, S. (2012). *Psychologie*. Praha: Portál.

Eysenck, M. W., & Keane, M. T. (2008). *Kognitivní psychologie*. Praha: Academia.

Plháková, A. (2003). *Učebnice obecné psychologie*.

e-kurz Kognitivní psychologie:

http://is.muni.cz/el/1441/podzim2014/SV4BP_ZPs1/um/51926338/

- další internetové zdroje jsou uvedené u jednotlivých témat

I. Úvod do psychologie

- i) Co je psychologie, kde potkáme psychologii - psychologie odborná/vědecká a psychologie laická; psychologie práce (organizace a řízení), klinická psychologie, poradenská psychologie, školní psychologie, dopravní psychologie, psychoterapie, koučink
- ii) Vztah psychologie k jiným oborům - etologie, etnologie, neurologie, matematika, sociologie, psychiatrie, filozofie
- iii) Psychologie jako pomáhající profese; sebepoznání, supervize; projekce

K syndromu vyhoření a problematice pomáhajících profesí rozhovor s Cyrilem Höschlem na ČR PLUS, pořad „Leonardo Plus“ (rozšiřující materiál):

(díl z 31.8. 2013)

[http://hledani.rozhlas.cz/iradio/?query=&reader=&stanice\[\]=%C4%8CRo+Plus&porad\[\]=Leonardo+Plus&offset=100](http://hledani.rozhlas.cz/iradio/?query=&reader=&stanice[]=%C4%8CRo+Plus&porad[]=Leonardo+Plus&offset=100)

II. Základní psychologické směry a jejich historický vývoj

- i) Psychoanalýza - Sigmund Freud, asociační experiment, volné asociace, projekce, chybné úkony
- ii) Asociacionismus – David Hume; asociační zákony (styčnosti v prostoru, v čase, příčiny-následku, podobnosti)
- iii) Gestalt psychologie (tvarová psychologie) – vztah celek-část, gestalt zákony – figury/pozadí, dobrého tvaru (pregnantnosti) – uzavření, blízkosti; Kurt Koffka, Max Wertheimer
- iv) Behaviorismus - paradigma S-R, návaznost na reflexologii Ivana P. Pavlova; John B. Watson
- v) Neobehaviorismus - paradigma S-O-R, kognitivní mapy; Edward C. Tolman

- vi) Kognitivní psychologie - kognitivní obrat a jeho historické zdroje; procesy vzestupné (datově řízené) a sestupné (pojmově řízené), informační paradigma, počítačová metafora, architektura kognitivního systému
- vii) Humanistická psychologie – kritika redukcionizmu a mechaničnosti ostatních směrů; témata humanistické psychologie; Carl Rogers

Literatura: Atkinsonová 24-36 (historické základy psychologie a její hlavní směry)

III. Kognitivní psychologie jako experimentální věda

- Jak ovlivnit/manipulovat lidské chování? Priming, primingový experiment,

Literatura: Plháková – 157-158

video na Youtube „Psychological priming“:

<http://www.youtube.com/watch?v=HRAKt0GakJM>

experimentální demonstrace primingu:

<http://www.brainbugs.org/Demos/flowplayer/example/priming.html>

IV. Vnímání

- i) Vnímání a čítí
- ii) Anatomie a fyziologie zrakového vnímání - sítnice, obraz na sítnici a jeho vlastnosti, zraková dráha, zraková kůra
- iii) Iluze, klamy, pareidolie, Rorschachův test
- iv) Náповědi zrakového vnímání monokulární – lineární perspektiva, gradient textury, atmosférická perspektiva, stínování, interpozice (překryv)
- v) Význam pohybu při zrakovém vnímání
- vi) Konstantnost vnímání
- vii) Stereoskopické vidění
- viii) Okohybné svaly, sakadické pohyby, fixace; eye-tracking
- ix) Vnímání barev- tyčinky, čípky, konstantnost vnímání barvy, negativní paobrazy
- x) Konstruktivistické výklady vnímání
- xi) Přímé výklady vnímání; ekologická teorie Jamese Gibsona

V. Paměť

- i) Základní druhy paměti - explicitní, implicitní, sémantická, epizodická, autobiografická, deklarativní, nedeklarativní paměť
- ii) Teorie paměťových skladů – sensorická/ultrakrátkodobá (echoická, ikonická),krátkodobá, dlouhodobá paměť; výzkum kapacity krátkodobé paměti (George Miller)
- iii) Pracovní paměť, fonologická smyčka, vizuálně-prostorový náčrtník
- iv) Zapomínání - vytěsnění, interference (proaktivní, retroaktivní), amnézie (retrográdní, anterográdní); křivka zapomínání (Hermann Ebbinghaus); paměť a demence; paměť a posttraumatická stresová porucha (PTSD)
- v) Kognitivní trénink
- vi) Vliv různých faktorů na zapamatování a vybavení - kontext, emoce, opakování, organizace materiálu, počet elementů/štěpů, seberefrenční efekt, efekt Zeigernikové, vliv představitosti (mnemotechniky zaležené na představitosti; Eidetická představitost); vliv pozice v zapamatovaném materiálu; organizace autobiografické paměti, zábleskové (flashbulb) vzpomínky
- vii) Jak zvýšit spolehlivost vzpomínání? - problematika očitého svědectví, kognitivní interview

VI. Učení

Druhy učení:

- i) Vtiskávání (imprinting, Konrad Lorenz)
- ii) Klasické podmiňování - primární (nepodmíněný) a sekundární (podmíněný) podnět/reakce, Ivan P. Pavlov
- iii) Operantní (instrumentální) podmiňování, Burrhus Skinner, vznik pověřčivých rituálů a obsedantně kompulzivní poruchy mechanismem operantního podmiňování
- iv) Sociální učení (Albert Bandura)

<http://www.youtube.com/watch?v=zerCK0IRjp8>

VII. Mentální reprezentace, myšlení a řešení problémů

- i) Analogová mentální reprezentace a její vlastnosti
- ii) Propoziční mentální reprezentace a její vlastnosti
- iii) Myšlení a imaginace (analogové myšlení), myšlení jazykové (propoziční)
- iv) Kognitivní typy (verbálně analytický styl vs. vizuálně analogový styl; závislost vs. nezávislost na poli – Herman Witkin)
- v) Indukce, dedukce – jejich vlastnosti a příklady
- vi) Usuzování v každodenním životě, stereotypy, předsudky

VIII. Inteligence

- i) Inteligence jako kognitivní schopnost vs. sociální a emoční inteligence
- ii) Co musí splňovat dobrý inteligenční test
- iii) Problematičnost testování inteligence, zneužívání inteligenčních testů
- iv) Teorie g-faktoru (Charles Spearman)
- v) Verbální a neverbální inteligence
- iv) Fluidní a krystalická inteligence (Raymond Cattell)

IX. Emoce

- i) Emoční vs. kognitivní; specifika emocí –hodnocení, orientování, tělesné zakotvení;
- ii) Emoce jako následek tělesných/fyziologických reakcí (James-Langeho teorie)
- iii) Emoce jako následek kognitivního hodnocení (např. ruminace, „černé myšlení“ u deprese)
- iv) Evolucionistický přístup ke zkoumání emocí, emoce a výrazy tváře (Robert Plutchik)
- v) Emoce a psychosomatická onemocnění